Küreleri yutan zerreler

Emine Hanım: “On Yedinci Lem’a’nın 14. Notasının 3. Remzinin son paragrafında bahsedilen, ‘Madem böyledir; hazer et. Dikkatle bas. Batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem’a, bir işârette, bir öpmekte batma’ cümlesinde ne anlatılmak istenmektedir?”

On Yedinci Lem’a’nın On Dördüncü Notasının Üçüncü Remzi, insanın çok ince, çok derin, ulaşılamayan, tanımlanamayan, elle tutulamayan bir yanına ulaşıyor, elle tutuyor, nazara veriyor ve insanın, dikkat etmediğinde, o tanıyamadığı garip halinde ve keşfedemediği acip duygusunda boğularak batabileceğine dikkat çekiyor; insanı uyarıyor.

İnsan kendisini tanısın, tanımasın; her yönüyle derinliği olan bir varlıktır. Yaşadığı hiçbir hâtırayı gerçekte unutmaz. Tattığı hiçbir acının, kederin ve elemin izini hâfıza arşivinden silemez. Tattığı hiçbir lezzetin hâtırasını dimağından çıkaramaz. İnsan ne geçmişini ve mazisini unutabilir; ne geleceğe dayalı ümit ve emellerinden vazgeçebilir. Bazen lâf olsun diye söylenmiş bir tek kelime, ona, geçmişinde iz bırakan bir hâtıra sayfasını açar ve öyle bir manyetik alan meydana getirir ki, insan âdetâ aynı olayı tekrar yaşar. Bir elemse yaşadığı; bakarsınız adam, o elemi tâ yüreğinde duyar, bir kez daha acı hisseder, derin etkisinde bir kez daha sarsılır. Ve hemen arkasından, o elemin geçmiş olmasından–eğer şükredebiliyorsa—şükreder. Bir lezzetse geride kalan; bir tek kelime, bir tek işâret, bir tek pırıltı, bir tek tanecik, bir tek hareket, onun zihin ekranına öyle net bir görüntü düşürür ki, onu, tekrar mâziye alır götürür. Eğer şükürsüz bir nimetse dimağına tadı vuran, derinden bir “âh!” çekmekten kendini kurtaramaz, “of!” demekten kendini alamaz. Çünkü şükürsüz olduğundan; lezzetten ayrılmış olmanın verdiği derin acı ve dayanılmaz elem, içini yakar, yüreğini parçalar.

Kimi zaman küçük şeyler, büyük haramlara kapı açarlar. Ondandır ki din, mîde bulandıran küçük şeylere “mekruh” demiştir. İnsan, bir damladan, bir noktadan ne olacak, der, takvâyı esas tutmaz, kendini sakınmaz; ama ne acıdır, az sonra öyle bir dalga gelir ki, onu denize çeker, boğar, bütün hayatını mahveder.

Bazen de farklı bir yapıya ve karaktere sahip olduğunu ileri bir yaşta, hiç beklemediği bir “an içinde” keşfeder insan. Bu an, zamanın çok küçük, zerre gibi bir parçasıdır ve insanın bütün dünyasını değiştirecek güçtedir. Allah nelere kadir değildir ki?

Bir cam parçası, nasıl, gökyüzünü güneşiyle ve yıldızlarıyla birlikte içine alabiliyorsa; incir çekirdeği kadar bir hâfıza kuvveti, nasıl, bütün ömürdeki yaşanmış hayat hallerini ve hâtıraları kuşatabiliyorsa; gökyüzündeki her bir kara delik, nasıl dev küreleri ve dev ölü yıldız enkazlarını yutabiliyorsa; çok büyük ve çok önemli hâtıralar da bazen umulmadık bir kelimenin, beklenmeyen bir işâretin, ansızın beliren bir pırıltının kucağında gizliden oturuyor olabilir ve bir tek işâret ilgili kişiyi çok farklı bir duygu yoğunluğuna götürebilir, ruhunda bir fırtına estirebilir. Meselâ birden bire fâcia getirebilir, birden bire huzura gark edebilir, birden bire kriz verebilir, birden bire kalp sektesine sebep olabilir, birden bire ölüm getirebilir, birden bire hayat kurtarabilir.

Böyle, insanın hayatını alabora eden şey, eğer bir helâl lezzet, bir meşrû heyecan ve bir mâsûm hâtıra ise hiç mesele yok. Fakat yine de, insanın başına neler açacağı bilinmez. Meselâ, askerde; arkadaşının ağzından alelusul dökülüveren söz gelişi, “ateş” sözcüğü, avcı hattında, bütün dikkatiyle hedefe kilitlenmiş bir er için, çok hasret duyduğu annesinin ocak başındaki muhterem ve müşfik tavırlarına şimşek gibi bir pencere açabilir, hayâlî bir intikal sağlayabilir. Bu öyle bir pencere ve öyle bir intikaldir ki, erin bütün dikkatini dağıtır, bütün hedefini alt üst eder, belki de düşmana kendisini hedef eder. Ya da, düşmanı kaçırır.

Peki; âhiretin ebedî, sonsuz, dev boyutlu, câzibeli ve capcanlı hayatı karşısında, oldukça sönük, oldukça geçici, oldukça fânî, oldukça günübirlik, oldukça sığ, oldukça itici ve oldukça hızlı bir seyirle tükeniveren ve bir “zerrecikten” ibâret olan dünya hayatının insan kalbinde oturduğu “konuma” ne demeli? Peygamberlerin ve vahyin doğru haberleri bütün kulaklarda yankılanırken; bu “hayâlî zerreciğin”, o “dev hakîkî hayatı” yutmasını nasıl izah edersiniz? Bunun ona tercih edilmesi hangi akla sığar?

Oysa aslında insan dünyaya sığışamıyor, dünyaya yerleşemiyor; zindanda boğazı sıkılmış bir adam gibi “of! of!” deyip duruyor. Çünkü dünya insana kâfi gelmiyor. İnsan hakîki bir hayat arıyor. İnsan ebediyet arıyor. Fakat aradığını dünyada zannediyor; ve yanlış kapı çalıyor! Aradığının âhirette olduğunu söylediğinizde, ölümden korkuyor, karanlıktan ürküyor ve kendisini bir hâtıraya, bir ışığa, bir kelimeye, bir taneciğe, bir işârete, bir öpmeye; sözün kısası, bir “dünyacığa” hapsediyor. Ama o “dünyacıkta” yerleşemiyor. Çünkü kalbi âhireti istiyor. Bundandır ki her ibâdet, insan kalbine sonsuz bir huzur ve doyumsuz bir lezzet veriyor.

Bediüzzaman'ın, On Yedinci Lem'a'nın On Dördüncü Notasının Üçüncü Remzinde; insanın hayatı boyunca imtihan içinde olduğuna, hayâtı boyunca bütün dikkati ve yoğunluğu ile aklının "başında" olması gerektiğine, zerrecik bir dünya için ebedî bir âhiret hayatını boğmaması gerektiğine, bütün ümitleri konusunda yalnız Allah'a güvenmesinin ve bütün korkularını bir yana bırakıp yalnız Allah'tan korkmasının önemine; aksi takdirde çok küçük şeylerin, insanın dünya-âhiret dev hayatını boğup mahvedebileceğine işâret ettiğini görüyoruz.

Anlaşılıyor ki, insan, bir sırat köprüsünde duruyor.